

לאן מובילים הווקטורים ברצועת עזה? תובנות מסימולציה

אודי דקל | 27 במארס, 2025 | גיליון 1969

במכון למחקרי ביטחון לאומי נערכה סימולציה על מנת לבחון השלכות אפשריות למצב שבו ישראל, חמאס, ארצות הברית ושחקנים נוספים במזרח התיכון נמצאים בצומת החלטות בעקבות חוסר הסכמה אודות השלב השני של המתווה לשחרור החטופים.

בסימולציה הומחשה המורכבות האסטרטגית של המצב ברצועת עזה, של תהליך המשא ומתן לשחרור החטופים הישראליים שבידי חמאס ושל הדרך לסיום המלחמה. ארצות הברית שואפת להשיג הפסקת אש שתאפשר הסדר נרחב ותנסה לנווט את האירועים כך שיובילו לקידום ארכיטקטורה הסדרית אזורית ולגיבוש חזית ערבית מול איראן; מצרים, ירדן וערב הסעודית מעוניינות ביציבות אזורית, תוך תיאום עם ישראל, אך צפויות לדחות ככל האפשר את מעורבותן הפעילה בייצוב ובשיקום רצועת עזה ולא תתנדבנה למוטט את חמאס ולפרז את הרצועה; איראן וחזבאללה מצידן צפויות להמשיך במלחמת ההתשה נגד ישראל. ואשר לישראל, היא שיהיה עליה להכריע בין חידוש הלחימה בעצימות גבוהה שתכליתה כיבוש הרצועה, לבין אימוץ מתווה בשלבים בגיבוי אמריקאי שבמסגרתו חמאס ימשיך לנסות לחזק את כוחו, ולנצל את סוגיית החטופים לשימור שרידותו.

התרחיש

לאחר ניהול משא ומתן באש והעברת תקציב המדינה ממשלת ישראל נעתרה ללחץ מצד ארצות הברית ומדינות השלום ושבה למשא ומתן במסגרת השלב השני של המתווה לשחרור החטופים. ישראל הצליחה להביא לשחרורם של 16 חטופים חיים מתוך 24. חמאס ממשיך להחזיק ב-12 החיילים (חיים ומתים) וחמישה חטופים חיים כתעודת ביטוח להמשך. חמאס גם הודיע כי אינו מסוגל לאתר את כל החטופים החללים, אך הסכים להשבת חלקם אם יאותרו.

במסגרת המשא ומתן, חמאס הביע נכונות להעביר את השליטה האזרחית ברצועת עזה לידי גורם פלסטיני מקומי, אך הוא מסרב לכל דרישה הנוגעת לפירוקו מנשקו או לפירוז הרצועה. במקביל, ישראל מצידה הצהירה כי היא נכונה לנהל דיון עם מדינות ערב על בסיס התוכנית המצרית לייצוב ולשיקום הרצועה בתנאים הבאים: חמאס לא יהיה עוד הגורם השולט בעזה, שהארגון יתפרק מנשקו, ושיוקם מנגנון יעיל לאכיפת פירוז הרצועה.

המשא ומתן בין הצדדים נקלע פעם הוספת למבוי סתום בעוד ארצות הברית פועלת בקדחתנות ובאמצעות שליחים בדוחה ובקהיר לחידוש השיחות. מתגבשת הצעת פשרה: מתווה שלפיו חמאס ימסור הצהרה בדבר נכונותו "לדון בפירוז" וישראל מצידה תודיע כי היא מוכנה לדון בסיום המלחמה. מזכיר המדינה האמריקאי הודיע כי אם תיושם התוכנית המצרית-ערבית באופן שיבטיח כי ימולאו דרישותיה של ישראל – כלומר, ללא שלטון חמאס ופירוז – הממשל האמריקאי יתמוך בה, תוך השארת אפשרות ה"הגירה מרצון" של תושבי הרצועה על השולחן, אם התוכנית לא תתממש במלואה.

נוכח עמדת חמאס, שלפיה הוא מסכים להעברת השליטה האזרחית לגורם אחר ועדיין מסרב להתחייב לפירוק הנשק, ישראל ניצבת בפני הכרעה קריטית: האם היא רואה בכך התקדמות מספקת לצורך המשך המשא ומתן, או שמא מדובר בקו אדום שאינו ניתן לגישור – מה שמוביל אותה להחלטה לחדש את המערכה הצבאית במלוא העוצמה – תוך לקיחת סיכון לחייהם של החטופים שנותרו בחיים.

תובנות שעלו בסימולציה

בישראל ניכר רצון עז להכריע את המלחמה ולהביא למיטוט חמאס, עקב ההשפלה של ה-7 באוקטובר. הטרנספורמציה שחלה בעמדה הישראלית בעקבות ה-7 באוקטובר משמעותה שתפיסות פשרניות של "שקט תמורת שקט", הכלה והתבססות על מנגנוני אכיפה ויישום בינלאומיים, אינן בתוקף.

בה בעת, נוצרה דינמיקה שמשמעותה שרצועת עזה תוותר בעיה של ישראל בלבד. אף לא אחד מהשחקנים האזוריים מתכוון לחלץ את עזה ואת ישראל מהמצב שנוצר כתוצאה ממתקפת חמאס ומהמלחמה. שילוב הווקטורים השונים מוביל את ישראל לכיבוש הרצועה עם סיכון של שקיעה בביצה העזתית.

הנשיא דונלד טראמפ רוצה במיטוט חמאס, אך מבחינתו על ישראל לממש יעד זה והוא מצפה ש"תספק את הסחורה". אולם, בה בעת הוא חותר לסיום המלחמה, שחרור החטופים החיים והתפנות ממשלו לקידום ארכיטקטורה הסדרית אזורית.

ערב הסעודית היא הנכס האסטרטגי של ממשל טראמפ באזור, מקור מימון לעסקאות גדולות וכן נתפסת כמנהיגת העולם הערבי. מבחינת ישראל, התרחקות מסיום המלחמה ולבטח כיבוש הרצועה מרחיקים את הנורמליזציה עם ערב הסעודית. במקרה זה, ריאה תנסה לקדם את קשריה הביטורליים עם ממשל טראמפ ללא התנייתם בנורמליזציה עם ישראל.

ההצלחה הצבאית הישראלית בזירות המלחמה הנוספות ובתוך כך הפגיעה באיראן ושלוחיה הפחיתו מאד את תחושת הסיכון למלחמה אזורית. לפיכך, פחתה המוטיבציה של מדינות ערב

להירתם לסיום המלחמה, תוך נכונות לקחת חלק מעשי ומשמעותי בייצוב ובשיקום רצועת עזה.

עד כה לא הוצג מנגנון מעשי לפירוק חמאס מנשקו ולמניעת התעצמותו מחדש, למעט אחריות צבאית ישראלית למימוש יעדים אלה. כדי שמדינות ערב תקדמנה את תוכניתן להתאוששות, שיקום ופיתוח הרצועה, תידרש הסכמתן לאחריות ביטחונית ישראלית גוברת בה. ישראל מצידה תידרש להיענות ל"קווים האדומים" של המדינות הערביות בהקשר מתווה הפעולה הביטחוני ברצועה.

ערכה של הרשות הפלסטינית עלה שכן אין חלופה אחרת לחמאס, מה גם שאבו מאזן עקבי בדרישתו להסרת חמאס מהשלטון, לפירוקו מנשק ולהדרתו מהשלטון ברצועה. בנוסף, חינה של הרשות עלה בעיני ערב הסעודית ושאר מדינות ערב, למעט איחוד האמירויות. לכן, ראוי שישראל תבחן מחדש את השלילה המוחלטת של הרשות כשחקן רלוונטי בפתרון בעיית עזה.

ניתוח עמדות השחקנים המרכזיים

ישראל

ממשלת ישראל בהובלת בנימין נתניהו רואה במיטוט חמאס היעד האסטרטגי המרכזי. נתניהו מונחה גם משיקולים פוליטיים פנימיים: שמירת הקואליציה והימנעות ממשבר עם ממשל טראמפ. ישראל תסכים לכל מתווה שיניח ממשל טראמפ, אך תתנה זאת במנגנונים ביטחוניים כמו "סנאפ-בק" (snapback - מנגנון המאפשר חזרה אוטומטית למצב קודם במקרה של הפרת תנאים בו); שליטה ביטחונית במעטפת הרצועה; חופש פעולה מבצעי להתערבות ביטחונית. ללא תנאים אלה, ישראל צפויה לחדש לחימה בעצימות גבוהה.

עקרונות אסטרטגיים שהציגה ישראל בסימולציה:

- ממשלת ישראל רואה בחיסול/מיטוט שלטון חמאס יעד מרכזי בלתי משתנה של המערכה.
- בעיית החטופים היא יותר אילוץ מאשר מטרת על של המלחמה.
- המלחמה המתמשכת אינה תלויה בלוח זמנים חיצוני, כל עוד היא ממשיכה לשרת אינטרס פוליטיים פנימיים של הממשלה. ככלל, ממד הזמן אינו פועל לרעת ישראל.
- אין צורך ומקום לדון ב"יום שאחרי", שכן הממשלה מתנגדת לכל מתווה שיכלול או יאפשר את המשך קיום חמאס, או שליטה של הרשות הפלסטינית ברצועה. לכן, ייצוב ושיקום עזה אינו שיקול משפיע על החלטות ממשלת ישראל, טרם הושגה המטרה של מיטוט חמאס.

- הישענות מלאה על ארצות הברית ועל ממשל טראמפ. מדיניות זו מחייבת עמידה בציפיותיו והימנעות ממשבר עמו.
- שמירת האופציה לתגובה צבאית עוצמתית במקרה של כישלון המשא ומתן.
- בד בבד, קידום אופציה צבאית נגד איראן ושימור אופציית הנורמליזציה עם ערב הסעודית.

דילמות מרכזיות במערכת השיקולים של ממשלת ישראל, שעלו במהלך הסימולציה:

1. האם ישראל יכולה להמשיך בלחימה תוך נטילת הסיכון לחיי החטופים החיים הנוותרים?
2. האם ניתן לראות בהצעת חמאס התקדמות, או מדובר בהונאה טקטית שמטרתה לקנות זמן ולחזק את התודעה שחמאס ממשיך וימשיך לשלוט ברצועה?
3. כיצד תגיב ישראל אם ארצות הברית תדרוש ממנה לאמץ פתרון ביניים? כיצד לנהל את היחסים מול ממשל טראמפ הדורש הפסקת מלחמה?
4. האם להסתפק בהצעה המצרית/ליגה ערבית שחמאס לא ישלוט בעזה. אך ללא מנגנון שיבטיח את פירוז הרצועה?
5. האם מלבד כיבוש הרצועה יש דרך לפירוק חמאס?

עמדת צה"ל: מוכנות לכיבוש מלא של הרצועה ולהקמת ממשל צבאי זמני בשטחה. הצבא ממליץ לדרג המדיני על פעולה עצימה, תוך זהירות מפגיעה נוספת בחטופים. **מתווה פעולה:** כיבוש עזה, שהייה בשטח, חלוקת הסיוע ההומניטרי וניהול זמני של ממשל צבאי. **דילמות:** ניהול שיאזן בין לחץ צבאי לבין סיכון לחיי החטופים החיים; צפויה מגבלת סד"כ לאור ירידה בהתנדבות למילואים וההיערכות מול זירות נוספות; התמודדות עם שחיקה צבאית והשלכות כלכליות של המשך המערכה.

דרך פעולה של ישראל: ניהול משא ומתן תוך שימוש באש ובתקיפות קרקעיות כדי להמחיש את נחישותה להשיג את מטרותיה. כאשר התברר כי חמאס אינו מתגמש ולא נמצאה דרך להבטיח את מיטוט שלטונו ופירוז הרצועה, חודשה הלחימה בעצימות גבוהה לכיבוש הרצועה ולחלוקת הסיוע ההומניטרי כדי להביא לקריסת חמאס.

האתגר המרכזי שעלה: הבנת הנזק הנגרם לישראל עקב המערכה המתמשכת ללא תכלית מדינית ברורה.

חמאס

חמאס נחוש לשמר את שליטתו האסטרטגית ברצועת עזה ואת נשקו, והוא נחוש להתמיד במאבק בישראל וחתירה להשתלטות על המערכת הפלסטינית כולה. חמאס מנצל את המשא

ומתן עם ישראל על מנת להרוויח זמן להתחמשות מחודשת ולהתארגנות. הארגון לא מסכים לפירוז כולל ממשי, אך מוכן להסדרים (בעלי משמעות סמנטית), שיאפשרו לו לשמור את כוחו הצבאי "מתחת לרדאר".

התכלית האסטרטגית של חמאס: לכאורה הצגת עמדה פרגמטית, אך מטרת העל היא שימור שליטתו ברצועת עזה והמשך המאבק המזוין; שיקום כוחו הצבאי והארגוני; ניצול סוגיית החטופים כמנוף ללחץ על ישראל ולהעמקת הקיטוב הפנימי בחברה הישראלית; חיזוק התמיכה האזורית דרך קשרים עם קטר, טורקיה ואיראן; פגיעה במעמד הבינלאומי ובלגיטימציה של ישראל באמצעות הבלטת המשבר ההומניטרי ברצועה; ראיית עתיד הרצועה כעניין פלסטיני ולכן התנגדות לשליטת גורם זר באזור, ולכל היותר יסכים להשתלב בכוח פלסטיני, כולל הרשות הפלסטינית. בד בבד, חמאס ממשיך בעידוד טרור ביהודה ושומרון, כמעין מנגנון פיצוי להפסקת הלחימה ברצועת עזה.

דרך הפעולה של חמאס: נכונות למשא ומתן מתמשך, אך בלי לוותר על עמדותיו ועל תעודת הביטוח שלו - החיילים החטופים. בד בבד, היערכות לשלב הבא במערכה - בניין כוח והטמנת מטענים בכל שטח הרצועה.

האתגר המרכזי הנובע מכך: מלבד ישראל, אין מי שיפרק את חמאס מנשקו!

הרשות הפלסטינית (רש"פ)

התכלית האסטרטגית של הרש"פ: נשיא הרש"פ אבו מאזן רואה במשבר ברצועת עזה הזדמנות לשיקום מעמדה של הרשות ולהשתלטות מחדש על הרצועה. לפיכך, הרש"פ תומכת בתוכנית המצרית להתאוששות, שיקום ופיתוח עזה, שהיא משולבת בה. הרש"פ שואפת לחדש את המונופול שלה על הזירה הפלסטינית ומנסה לשכנע את ארצות הברית ומדינות ערב לתמוך בה כחלופה הלגיטימית והראויה לשלטון חמאס, וכן לשילובה בתהליכים להסדר אזורי. להשיב את הרלוונטיות שלה כפתרון המעשי היחידי לשליטה ברצועת עזה תוך ניצול היחלשות חמאס.

הציבור הפלסטיני נטול השפעה על חמאס כמו גם על הרשות. עם זאת, מעמד הרש"פ התחזק בעיניו, שכן היא נתפסת כגורם המונע "עזתזציה" של הגדה המערבית ובולם את כוונות הסיפוח של ממשלת ישראל באזור. תחושת הציבור הפלסטיני היא, שאין על מי לסמוך ולכן הרש"פ נתפסת כרע במיעוטו.

דרך הפעולה של הרש"פ: נכונות לחדש את שליטתה ברצועה ולהשתלב בהסדר אזורי. היא מתנגדת לכל מתווה שבמסגרתו חמאס ישמור על כוחו הצבאי ושלטונו ברצועה.

האתגר המרכזי: שכנוע ממשלת ישראל שהרש"פ היא 'הרע במיעוטו', שכן אין חלופה אחרת לשלטון פלסטיני אזרחי ברצועת עזה אשר יביא למעורבות של מדינות ערב להחלפת שלטון חמאס, גירוש מנהיגיו, ייצוב ושיקום הרצועה.

ארצות הברית

הנשיא דונלד טראמפ מעוניין להגיע להסכם לשחרור החטופים ולהפסקת המלחמה במהירות משום שהוא ממוקד בארכיטקטורה של הסדר אזורי - נורמליזציה והרחבת הסכמי אברהם, בין היתר כאמצעי לזכות בפרס נובל לשלום. הוא הפעיל לחץ על ישראל להסכים למתווה פשרה להחזרת החטופים ולהימנעות מהסלמה רבתי. ממשלו מנסה לרתום את המדינות הערביות לתהליך כדי לקדם יציבות אזרית, תוך דרישה מישראל לגלות גמישות בעמדותיה, כל עוד יוכל להציג הישג מדיני משמעותי.

תכלית אסטרטגית: ממשל טראמפ מעוניין בסיום מהיר של המלחמה, במניעת זעזועים אזוריים שיפגעו בנורמליזציה בין ישראל לערב הסעודית; בהנעה להסכם גרעין משופר עם איראן; בשימור מערכת היחסים עם ישראל ובד בבד הוא רואה בישראל מוציאה לפועל של מהלכים צבאיים.

פעולות שנקט הממשל: הפעלת לחץ על ישראל לקבל מתווה להסכם שהציע שליח הנשיא וויטקוף וגם את התוכנית המצרית-ערבית; סיוע לישראל בתכנון חלופות צבאיות; תכנון מנגנון בינלאומי שיפקח על הרחקת חמאס משליטה אזרחית בעזה ופירוקו מנשקו; כינון בריתות אזוריות ותמורות לכל גורם שייתרום לסיום המלחמה ברצועת עזה ולפירוק חמאס מנשקו.

האתגר המרכזי: ישראל איבדה את עצמאות החלטתה מול ממשל טראמפ.

מצרים

מצרים פועלת במרץ להשגת הפסקת אש קבועה ולהכנסת סיוע הומניטרי לרצועה, ומקדמת את המתווה לכינון שלטון פלסטיני זמני ללא חמאס. היא שואפת לשמור על שליטתה בגבול עם הרצועה ולמנוע זליגת אנשים ואיומים ביטחוניים לשטחה.

תכלית אסטרטגית: שימור מעמדה כמתווכת מרכזית בין ישראל לחמאס; מניעת הסלמה שתוביל לזרימת פליטים פלסטינים לשטחה; מניעת מצב שמצרים "נשאבת" לניהול הרצועה; יצירת מתווה להסדרה שירחיק את חמאס משליטה אזרחית ברצועה ויחליש את כוחו הצבאי; קידום הפסקת אש תוך הבטחת יציבות ביטחונית בגבול עם הרצועה; הובלת וריכוז תוכנית להתאוששות, שיקום ופיתוח רצועת עזה שייקח בה חלק כלל העולם הערבי.

פעולות מצרים: הפעלת לחץ על חמאס לוותר על שלטונו ברצועה ולפירוז הדרגתי. בד בבד, המשך התיווך מול ישראל; הגברת הפעילות הדיפלומטית מול ארצות הברית להפעלת לחץ

לריסון ישראל; ניהול הדוק של הגבול ברפיח להכנסת סיוע הומניטרי, תוך מניעת הגירה והברחות נשק.

האתגר המרכזי: מצרים איבדה את האמון בישראל ומשערת שהסכם השלום כבר אינו חיוני לישראל כפי שהיה בעבר.

ירדן

ירדן תומכת במתווה המצרי, בדגש על חיזוק הרשות הפלסטינית ככוח מייצב בעזה ובגדה. היא פועלת בזהירות מול ארצות הברית כדי להימנע מזעזועים פנימיים, בעיקר אלה הקשורים לרגישות הפלסטינית הפנימית בממלכה.

תכלית אסטרטגית: לחץ על ישראל בעזרת ארצות הברית לכוון יציבות בגדה המערבית; חיזוק מעמד הרשות הפלסטינית כגורם שיקבל את השליטה ברצועה כדי למנוע התחזקות חמאס; תמיכה במתווה המצרי-הערבי לשיקום עזה; יציבות לאורך גבולות הממלכה.

פעולות של ירדן: סיוע לרש"פ בהיערכות לקבלת השליטה ברצועה (הכנת כוחות ביטחון פנים); הגבלת פעילות חמאס בשטחה; תיאום הדוק עם ערב הסעודית ומצרים לקידום הסדר אזורי.

ערב הסעודית

ערב הסעודית מעוניינת בסיום מהיר של הלחימה ברצועת עזה כדי להמשיך את המגעים לנורמליזציה עם ישראל ובהידוק הקשרים האסטרטגיים עם ממשל טראמפ. הסעודים מתנגדים לחמאס ורוצים לסיים את שלטונו ברצועה, אך מוכנים לפשרה שתשאיר אותו ברקע עם מחויבות כלשהי לפירוז עתידי.

תכלית אסטרטגית: השגת הסכם ביטחוני עם ארצות הברית, תוך שמירה על יחסים טובים עם ישראל; יצירת יציבות אזורית שתאפשר התקדמות בתהליך הנורמליזציה, בתנאי שייסלל נתיב מדיני להקמת מדינה פלסטינית; צמצום השפעת איראן במזרח התיכון; רתיעה מהישאבות לביצה העזתית.

פעולות ערב הסעודית: תמיכה בהפסקת שלטון חמאס ברצועה; חיזוק היוזמה הערבית לפתרון הסכסוך הישראלי-ערבי, כמו גם גיבוש תוכנית סעודית מעודכנת לייצוב ולשיקום רצועת עזה, במסגרתה קידום הרש"פ כגורם המוביל בדרך למדינה פלסטינית, ובכלל זה חידוש שליטת הרשות ברצועה.

האתגר המרכזי: לא תהיה נורמליזציה עם ישראל אם תמשך המלחמה או ישראל תכבוש את רצועת עזה.

קטאר

קטאר תומכת בהישארות חמאס כשחקן משמעותי ברצועת עזה, תוך המשך תיווך בין ישראל לארגון. היא פועלת לשימור השפעתה בזירה באמצעות סיוע הומניטרי, ובמקביל פועלת לשמירת קשרים טובים עם ארצות הברית.

תכלית אסטרטגית: מניעת מיטוט חמאס ושמירה על מעמדה כמתווכת בין חמאס למדינות מערביות; הגברת השפעתה בזירה הפלסטינית והבין-ערבית; שמירה על יחסים קרובים עם ארצות הברית.

פעולות קטאר: המשך ייצוג חמאס וגם תיווך; העלאת הצעות ערמוניות שיוודאו את שרידות חמאס; סיוע הומניטרי לרצועת עזה.

האתגר המרכזי: ניתוק בין קטאר לחמאס?

איראן

איראן היא שחקן משני באירוע, אך צפויה להמשיך לתמוך בחמאס במטרה לשמור על חזית פעילה נגד ישראל. איראן חוששת מאד מכניסה לעימות צבאי ישיר עם ארצות הברית ומחפשת תמיכה מצד סין ורוסיה.

תכלית אסטרטגית: שמירה על חמאס כשחקן מרכזי ב"ציר ההתנגדות"; סיבוך ישראל במלחמה מתמשכת ללא הישגים; התקרבות למדינות ערב ויצירת "נורמליזציה מקבילה".

פעולות איראן: המשך חימוש חמאס, העברת כספים והברחות נשק, כאשר המאמץ המרכזי הוא מול הגדה המערבית; הפעלת לחץ בינלאומי על ישראל.

האתגר המרכזי: האם בחסות המלחמה והאירועים איראן תפרוץ לפצצה גרעינית?

חזבאללה

במתכונת הנוכחית של הלחימה, חזבאללה נמנע מהסלמה ישירה עם ישראל, אך ממשיך לסייע לחמאס להיערך לסבב הבא של הלחימה.

תכלית אסטרטגית: שיקום הדימוי ההרתעתי מול ישראל וגם יצירת מנופי השפעה מול ממשלת לבנון; תמיכה בחמאס תוך הימנעות מהסלמה ישירה עם ישראל; התמקדות בשיקום הארגון, ובשלב זה שמירה על היציבות הפוליטית הפנימית בלבנון.

פעולות חזבאללה: גיבוי לחמאס בהעברת כספים לגיוס פעילי טרור ובהברחות נשק; הימנעות מהסלמה מול ישראל - גם בתרחיש שישראל תצא למהלך צבאי בעצימות גבוהה לכיבוש הרצועה.

האתגר המרכזי: המשך תהליך התייצבות לבנון ומניעת גלישת חזבאללה לדרום לבנון.

שחקנים נוספים

טורקיה - ממשיכה לראות בחמאס שותף אסטרטגי ואינה תומכת בפירוז הרצועה. היא מנצלת את המשבר כדי לחזק את מעמדה מול העולם המוסלמי, לעגן את השפעתה בסוריה ולשמור על השפעתה במזרח התיכון.

האיחוד האירופי - מתמקד במניעת אסון הומניטרי בעזה. אירופה תומכת במאמצי מצרים לקדם הפסקת אש קבועה ובתוכנית השיקום המצרית-ערבית, האיחוד אינו מציב דרישות משמעותיות לחמאס או לישראל, אלא פועל בעיקר בהיבטים הומניטריים ומשפטיים. אירופה לא תשקיע בשיקום הרצועה כי היא ממוקדת בחיזוק ההגנה ביבשת מול רוסיה.

המערכת הבינלאומית - רואה בישראל כוח כובש, המפר בבטות את הדין הבינלאומי - החובות כלפי תושבי רצועת עזה וצווי בתי הדין הבינלאומיים, תוך ביצוע פשעי מלחמה. במקביל גוברת הביקורת על הנעשה בגדה המערבית והמשך צעדי הסיפוח הבלתי-חוקי של השטחים הפלסטינים. על ישראל מופעל לחץ באמצעות הצהרות, דוחות והחלטות שיוקיעו ויחייבו אותה לאפשר כניסה של סיוע הומניטרי לרצועה ולחדש את הפסקת האש. כן נשקל קידום צעדים להשעיית ישראל מהעצרת הכללית של האו"ם.

המלצות למדיניות ופעולה

א. **אין להסתמך על הצהרות חמאס לנכונות לפירוז** – כדי להבטיח פירוז, נדרשות ערבויות תקיפות עם מנגנון פיקוח בינלאומי מעשי. כן אסור להתפתות לסטטוס קוו מתמשך – כל דחייה תאפשר לחמאס להתארגן ולהתחמש מחדש, בעודו מחזיק במספר חטופים, בעיקר חיילים, כתעודת ביטוח לשרידותו.

ב. **יש לשלול כל מתווה שבמסגרתו חמאס נותר כוח צבאי והוא משולב בשלטון ברצועה.** (הסימולציה לא התקדמה לשלב שבו חמאס נדרש לגלות גמישות ולוותר על הזרוע הצבאית תמורת הותרתו כתנועה פוליטית-אזרחית.) ישראל יכולה לסמוך רק על עצמה ביחס ליישום כל הסדר של פיקוח ביטחוני על רצועת עזה, הבטחת פירוק חמאס מנשקו ופירוז הרצועה.

ג. **האמצעי היחיד העשוי לתמרץ את מדינות ערב לגלות ייתר מעורבות בייצוב ובשיקום הרצועה, ללא שלטון חמאס, הוא הסלמת המהלכים הצבאיים של ישראל,** תוך הימנעות מהטלת ממשל צבאי ברצועה (משום שאז האחריות המלאה תיפול על ישראל ומדינות ערב יזדכו למעשה על כל אחריות לייצוב ולשיקום הרצועה).

במקביל, נכון להעלות יוזמות שאינן נוחות למדינות ערב, למשל "הגירה מרצון" של תושבי עזה, כפי שהציע הנשיא טראמפ, כדי להניען למעורבות חיובית גוברת.

ד. **יש לתאם את האסטרטגיה הישראלית עם ממשל טראמפ** ולגבש הסכמות מקדימות, כדי לייצר ציפיות ריאליות ועל מנת שישראל ללא תיתפס כנטל על הממשל.

ה. **יש לחזק את התיאום עם מצרים וירדן** ולהעניק להן תפקיד ממשי ביישום הרפורמות ברשות הפלסטינית, כדי לוודא שהיא אכן תוכל לקבל בהדרגה אחריות לניהול רצועת עזה.

ו. **יש לסכל אפשרות שינובש הסכם אמריקאי-סעודי, שידלג על הנורמליזציה בין ישראל לערב הסעודית.** אם ערב הסעודית רואה ברשות הפלסטינית את הכתובת הפלסטינית הלגיטימית להסדר מדיני, יש לדרוש ממנה להפעיל לחץ אפקטיבי על הרשות ליישום הרפורמות הנדרשות ולבנות את היכולות שיאפשרו לה לשלוט ברצועת עזה.

ז. **נדרשת הבנה בין-ערבית ובינלאומית שתבטיח שאף מדינה ערבית או אחרת לא מממנת את חמאס.** מומלץ לכוון שיתוף פעולה עם ארצות הברית ומדינות ערב, תוך הסתייעות באיחוד האירופי, לפיקוח בינלאומי על הכספים המוזרמים לרצועה ובמיוחד לחמאס.

ח. **כדי למנוע הסלמה בזירות נוספות נדרש להפעיל לחץ מדיני על איראן** להימנע מהפעלת שלוחיה ומהמשך הזרמת נשק וכסף לגדה המערבית ורצועת עזה. זאת, באמצעות ארצות הברית, רוסיה, סין ומדינות המפרץ ובעיקר ערב הסעודית.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט